

AU-2026

B.A. (Part—I) Semester—I Examination
PERSIAN LITERATURE
(Optional)
(Literature of Classical Language)

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 80

- یادداشت : (۱) ہمہ سوالات لازمند
 (۲) پاسخ ہایزبان فارسی یا اردو یا انگریسی بنویسید۔

16

سوال نمبر ۱۔ دوتا از اقتباس ہائے زیر را توضیح بدہید۔

(الف) آورده اند کہ روزے پادشاہے از عالمے پرسید کہ نصرت اہل ایمان در چند چیز است؟ گفت: در دو چیز۔ یکے در ادائے نماز و یکے توکل بر کرم کارساز۔ پادشاہ بناے کار خود بر این دو چیز نہاد و این دو خصلت را عادت کرد۔ ناگاہ اوراد شننے پدید آمد و بالنگر گراں روے بہ دار الملک وے آورد۔ او نیز با سپاہے کہ داشت متوجہ خصم شد۔ چون نزد یک یک دیگر رسیدند و ہم بر حرب قرار گرفت، شبے کہ روز آن مصاف مقرر بود آن پادشاہ ہمہ شب نماز می کرد۔

(ب) پس رکابدار را فرمود تا قدح آب را در مطہرہ خاصہ ریخت و مشک را در زاویہ انداخت و در محافظت آن آب مبالغہ زیادہ از حد نمود۔ پس روے بہ اعرابی کرد کہ یا وجہ العرب تحفہ اے زیبا و تیر کے پسندیدہ آورده ای۔ حاجت تو چیست و چه مدعا داری؟ گفت: یا خلیفۃ المسلمین، مردم من از فاقہ و در معرض تلف اند، امید بہ فضل خدا دارم و بہ کرم تو۔ خلیفہ فرمود تا ہزار ہزار دینار حاضر کردند۔ گفت: اے اعرابی، این زر ہا بگیر و از ہمین جا بازگرد و روے بہ وطن خود نہ۔ اعرابی زر گرفت و فی الفور بازگشت۔

(ج) شبانگاہ کہ چوپان بہ خانہ باز آمد مجروح بے ہوشی را در بستر یافت و چون دانست کہ دیدگان جوان از نایبانی بستہ است بہ دختر گفت: درخت کہنتی در این حوالی است کہ دار اے دوشاخہ بلند است۔ برگ یکے از شاخہ ہا بر اے درمان چشم نایبنا است و برگ شاخہ دیگر موجب شفاے صرعیان۔ دختر از پدر کمک خواست تا چشم جوان را درمان کند۔ پدر بے درنگ رفت و مشتق برگ بہ خانہ آورد و بہ دختر سپرد۔ دختر آنہا را کو بید و فشر و و آبش را در چشم بیمار چکاند۔

8

سوال نمبر ۲۔ (الف)

چهارتا از بیت های زیر را شرح بدید۔

۱۔ جان من از آرام رفت! آرام جان من کجا
بجرم نشان فتنه شده، فتنه نشان من کجا

۲۔ فلک با کس دل یکتا ندارد
ز صددیده یکی پینا ندارد

۳۔ فلک را، آه! مظلومی چون سوخت
چرا آتش نبارد ز آسمانها

۴۔ مرابا شکل رسوائی خوش افتاد
بخندیدای رفیقان از گرانها

۵۔ کسی اوصفت بام چرخ بگذشت
که بارغ هشت در ماوا ندارد

۶۔ در رفت در مہمان او، گفت آن ندیدم خون او
گر هست این و آن او، آخر از ان من کجا

۷۔ آمد بہار مشکدم، سنبل دمید و لاله ہم
سبزہ بہ صحر از دقہم، سرور و ان من کجا
یکی از اقتباس های زیر را ترجمہ بکنید۔

(ب)

۱۔ گر یک شی ز چشم تو خود را نہان کنیم

چون روز روشن است کہ فردا چه می کنی
جایی کہ هست سوزن و آمادہ نیست نخ

با این گراف و لاف در آنجا چه می کنی
خود بین چنان شدی کہ ندیدی مرا بچشم

پیش ہزار دیدہ بیجا چه می کنی
پندار من ضعیفم و نا چیز و ناتوان

بے اتحاد من تو توانا چه می کنی

۲۔ تا شام نینتاو صدای تیر از گوش
شد توده در آن باغ سحر ہمہ بسیار
دہقان چو تنور خود از آن ہمہ بر افروخت
بگر یست سپیدار و چنین گفت دگر بار
آوخ کہ شدم ہمزم و آتشگر گیتی
اندام مرا سوخت چنین ز آتش ادبار
از سوختن خویش ہی زارم و گریم آزا کہ بسوزند چومن گریہ کند زار

۳۔ گر مرد ہمتی ز مرّوت نشان، مخواہ
صد جا شہید شو، دیت از دشمنان مخواہ
بستان زجاج و ر جگر افشان و نم مجوی
بشکن سفال و در دھن انداز و نان مخواہ
خاک از فلک مخواہ و مراد از زمین مجوی
ماہ از زمین مجوی و وفا ز آسمان مخواہ
تر صبح تحت و تاجت اگر خسروی دہد
بشکن کلاه مسند و گوہر ز کان مخواہ

16

سوال نمبر ۳۔ جاہای خالی را پُر بکنید۔

- (۱) سامانی دور کاسب سے بڑا شاعر..... تھا۔ (حظّہ، کسائی مروزی، رودکی)
- (۲) سبک ترکستانی اور سبک سامانی کا معروف نام..... ہے۔ (سبک عراقی، سبک ہندی، سبک خراسانی)
- (۳) رودکی کو..... کے خطاب سے نوازا گیا۔ (طوطی ہند، سبحان العجم، سلطان شاعران)
- (۴) ”لباب الالباب“..... کی تالیف ہے۔ (محمد عوفی، محمد اقبال، شیخ اکرام)
- (۵) اسدی طوسی نے..... لکھی۔ (لغت جہانگیر، لغات کشوری، لغت فرس)
- (۶) ”سبک خراسانی در شعر فارسی“..... کی تالیف ہے۔ (ملک الشعراء بہار، ڈاکٹر خاٹری، ڈاکٹر جعفر محبوب)
- (۷) ابوشکور بلخی پہلا..... شاعر ہے۔ (مشنوی گو، غزل گو، رباعی گو)
- (۸) قصیدہ داغ گاہ..... نے لکھا ہے۔ (رودکی، بخسری، فرخی)

8

سوال نمبر ۴۔ (الف) یکی از اقتباس های زیر را ترجمہ بکنید۔

۱۔ چون قوت گرفتہم عزم در ست کردم کہ بہ حج روم و پس بہ غزا، دھر چہ مرا کینرک و غلام بود آزاد کردم، ہمہ را از زرو

سرای و ضیاع بخشیدم و بہ یکدیگر نامزد کردم و دیگر ہر چہ مرا اسباب و ضیاع بود و مستقل، ہمہ بفر و ختم، و بنگاہ ہزار دینار نقد حاصل کردم و با خود اندیشیدم کہ این ہر دو سفر کہ من در پیش دارم پُر خطر است، مرا صواب نیست این ہمہ زر با خویشتن بردن، دل بر آن نہادم کہ سی ہزار دینار ببرم و بیست ہزار دینار دیگر بگذارم۔ پس بر فتم و دو آفتابہ مسین بخریدم و در ہر یکی دہ ہزار دینار در کردم، و گفتم اکنون این پیش کہ شاید نہاد؟ دلم بر قاضی قرار گرفت، گفتم او مردی عالم و حاکم است و پادشاہ خون مسلمانان بدو سپردہ است و اعتماد پردی کردہ بہ ہیچ حال خیانت نکند۔

۲۔ پس از آن بیرون آمدند و قاضی باز گشت و از شادی دلش در برہمی نیید۔ قضا را روز دیگر خداوند و آفتابہ زردہ رسید۔ عضد الدولہ اورا گفت کہ: ”اکنون خواہم کہ پیش قاضی روی و اورا بگوئی کہ من مدتی صبر کردم و حرمت تو نگاہ داشتم و بیش از این تحمل نخواہم کرد و ہمہ، شہر دانند کہ مرا چہ مال و نعمت بود و بر قول من ہمہ جای گواہی دہند، اگر ز من بازہی فہما والاہم اکنون پیش عضد الدولہ روم و از تو تظلم کنم و آن بی حرمتی بر سر تو آرم کہ جہانیان از تو عبرت گیرند۔ بگر تا چہ جواب دہد، اگر ز رت باز داد چنان پیش من آروالا زود مرا خبر دہ۔“

۸ (ب) یک تا از سوالات زیر را پاسخ بنویسید۔

(۱) عضد الدولہ چطور قاضی شہر اہدام انداخت؟

(۲) خلاصہ ”ماجرای جوان مرد و قاضی خیانت کار“ را تحریر کنید۔

۲ سوال نمبر ۵۔ (الف) چہارتا جمع از مفردات زیر را بنویسید۔

(۱) دفتر	(۲) پیر	(۳) بچہ
(۴) قلم	(۵) درخت	(۶) شجر
(۷) فیل		

۲ (ب) چہارتا مضارع را از مضار و زیر بنویسید۔

(۱) گفتن	(۲) خوردن	(۳) دادن
(۴) بردن	(۵) دیدن	(۶) زدن

۱۲ (ج) گردان بکنید و ترجمہ بنویسید۔

(۱) زمانہ ماضی مطلق	(مصدر: بکشتن)
(۲) زمانہ ماضی قریب	(مصدر: خوردن)
(۳) زمانہ مستقبل	(مصدر: زدن)
(۴) زمانہ ماضی بعید	(مصدر: آمدن)